

Kilatorsskolan

Plan mot kränkande behandling 2021/2022

Innehållsförteckning

1	Grunduppgifter.....	4
2	Förskolans och skolans uppdrag.....	5
	2.1 Barnen och elevernas delaktighet.....	5
	2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet	5
	2.3 Personalens delaktighet	6
	2.4 Förankring av planen.....	6
3	Utvärdering.....	8
	3.1 Utvärdering av fjolårets plan	8
	3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	8
	3.2 Årets plan	8
4	Kartläggning	10
	4.1 Kartläggningsmetoder.....	10
	4.2 Områden som berörs av kartläggningen	10
	4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen	10
	4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	11
	4.5 Resultat	11
	4.6 Analys.....	11
5	Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser	13
	5.1 Kommande utvecklingsinsatser	13
	5.1.1 Normer och värden	13
6	Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier.....	15
	6.1 Barn, elever och vårdnadshavare	15
	6.2 Personal anmäler kränkning	15
	6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra.....	15
	6.3.1 Utred vad som hänt	15
	6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	15
	6.3.3 Följ upp och utvärdera	16
	6.3.4 Dokumentera	16
	6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning	16
	6.4.1 Utred vad som hänt	16
	6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	16
	6.4.3 Följ upp och utvärdera	17

6.4.4 Viktigt att dokumentera	17
7 Begrepp	18
7.1 Diskriminering.....	18
7.2 Direkt diskriminering	18
7.3 Indirekt diskriminering.....	18
8 Trakasserier och kränkande behandling	19
8.1 Trakasserier.....	19
8.2 Kränkande behandling.....	19
8.3 Sexuella trakasserier	19
9 Repressalier	20
10 Diskrimineringsgrunder	21
10.1 Kön.....	21
10.2 Könsidentitet eller könsuttryck	21
10.3 Etnisk tillhörighet.....	21
10.4 Religion eller annan trosuppfattning.....	22
10.5 Funktionsnedsättning.....	22
10.6 Sexuell läggning	22
10.7 Ålder.....	23

Bilagor

Bilaga 1: Ordningsregler läsåret 2021 F-6

Bilaga 2: Ordningsregler läsåret 2021 7,8,9

Bilaga 3: Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever Kilafors skola

1 Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Skola F-9 och fritidshem

Ansvarig för planen

Rektor Cecilia Haage Lönn

Vår vision

Vår vision är att gemensamt med barn, ungdomar, personal och vårdnadshavare skapa en skola helt fri från all form av diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling.

Trygghet och kunskap uppnås genom god kännedom om kunskapsmål och betygskriterier, återkoppling och handledning samt genom ett vänligt och respektfullt bemötande av varandra. Trygghet och kunskap är två begrepp som förutsätter varandra. Utan trygghet är det svårt att tillägna sig kunskap, och kunskap ger trygghet.

Vi eftersträvar en lärmiljö där kunskap skapas i en känsla av meningsfullt sammanhang samt i socialt samspel där det finns tal- och lyssnarutrymme för alla.

Alla elever/barn är allas ansvar och vi vill sträva mot att möta varje elev där hon/han befinner sig i sin utveckling samt skapa lust och motivation för lärandet. Alla elever ska känna att de kan, vill och vågar!

Allt arbete skall utgå från arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen, skollagen och barnkonventionen. Skolan rustar eleverna för framtiden och i detta ingår inte bara kunskaper och färdigheter, utan även förståelse för och ett bestående avståndstagande från diskriminering, trakasserier och kränkningar.

Vi vill skapa en miljö där hänsyn, gott uppförande och ömsesidig respekt präglar umgängestonen. Alla elever ska känna sig sedda och ingen ska utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkningar.

Vi vill att alla elever ska känna sig trygga under rast och alltid veta att det finns vuxna som kan hjälpa.

2 Förskolans och skolans uppdrag

Varje förskola och skola ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola och skola ska

- Sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- Varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- Involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat med att kartlägga tryggheten på förskolan och skolan för att ta fram planen
- Leva upp till handlingsplikten

2.1 Barnen och elevernas delaktighet

Elevernas delaktighet

- * Elever och personal arbetar tillsammans aktivt med likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling.
- * Eleverna medverkar i kartläggningen av nuläget och är delaktiga i att utforma mål och åtgärder.
- * Eleverna är delaktiga genom att de svarar på en trygghetsenkät och kartläggning av otrygga områden.
- * Trygghetsvandring genomförs i samtliga årskurser.
- * Trygghetssamtal genomförs med skolans Elevskyddsombud
- * På klassråden/mentorstid/skolans val diskuteras klassklimat.
- * Vid elevrådsmöten finns som stående punkt genomgång av klassrums-/skolklimat.
- * Eleverna har fått ge synpunkter på elevenkäten och är också delaktiga i upprättandet av ordningsregler/trivselregler.
- * Elevråden är remissinstans.
- * Vid elevskyddsutbildning för kommunens högstadieskolor får skolans elevskyddsombud information om likabehandlingsplanen och hur skolorna ska arbeta mot diskriminering och likabehandling.
- * Varje termin har elever och vårdnadshavare utvecklingssamtal tillsammans med klasslärare/mentor där elevens utveckling, trivsel och kamratrelationer diskuteras.
- * När behov uppstår kallas elever och vårdnadshavare till samtal.

2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna informeras vid föräldramöten och på föräldraråd om skolans plan mot kränkande behandling och vilka rutiner skolan har vid ev. kränkningar.

- * Varje termin har elever och vårdnadshavare utvecklingssamtal tillsammans med klasslä-

rare/mentor där elevens utveckling, trivsel och kamratrelationer diskuteras.

* När behov uppstår kallas elever och vårdnadshavare till samtal.

* Planen skickas hem till samtliga vårdnadshavare via Unikum.

* Planen läggs ut på skolans hemsida.

2.3 Personalens delaktighet

Personalens delaktighet

Arbetslagen har diskuterat likabehandlingsarbetet, sedan har all personal tillsammans tittat på enkätresultaten för skolan, samt sammanställt andra kartläggningar som vi gjort. Därefter har personal kommit med förslag till åtgärder och utformningen av planen. Dessutom har samma process skett på APT och elevhälsoteamsmöten (EHT möten). Kontinuerligt under året har personalen tillsammans med elevhälsan och rektor sett över och befast rutiner kring skolans likabehandlingsarbete och plan.

2.4 Förankring av planen

Förankring av planen

Personal, elever och vårdnadshavare skall informeras om lagstiftningen, skolans verksamhetsplan och likabehandlingsplan.

Detta sker vid personalkonferenser, föräldramöten, föräldraråd, elevrådsmöten samt klassråd.

Plan mot kränkande behandling, ska läggas ut på skolans hemsida, för att vara lättåtkomliga för såväl skolans personal som elever och målsmän.

Årets plan kommer sändas ut till samtliga vårdnadshavare via Unikum.

Vårdnadshavarna ska bli inbjudna till revidering av plan mot kränkande behandling på samma sätt som elever och personal.

Rektor ansvarar för:

- Att all personal får kontinuerlig uppdatering om planens mål och innehåll.
- Att alla föräldrar får tillgång till skolans plan och ges möjlighet att medverka vid uppföljning, revidering och/eller upprättande av ny plan.

Pedagogerna ansvarar för:

- Att verka för att planen följs.
- Att planen mot kränkande behandling aktualiseras på samtliga föräldramöten under läsåret (helst under höstterminen men på grund av Covid-19 går det kanske inte att genomföra föräldramöten IRL) och vid behov.
- Att alla elever har kännedom om planens innehåll.

Eleverna ansvarar för:

- Att engagera sig för att leva upp till planen mot kränkande behandling samt medverka vid uppföljning och revidering av planen.

Vårdnadshavare ansvarar för:

- Att ha kännedom om planen mot kränkande behandling och dess innehåll.
- Att samverka med elev och skola och verka för att planen efterlevs

3 Utvärdering

3.1 Utvärdering av fjolårets plan

- * Vi har genomfört och analyserat enkäter (kommunalt övergripande och våra egna) både bland elever och medarbetare.
 - * Vi har utvärderat i utvecklingssamtal, i samtal -formella och informella
 - * EHT har utvärderat med samtliga klassföreståndare/mentorer efter perioder av utvecklings-samtal
 - * Lagledargruppen
 - * APT
 - * vid värdegrundsdag med personal
 - * elevråd
 - * samtal med Elevskyddsombud
- föräldramöte – inte skett i år på grund av Covid-19
- föräldraråd – inte skett i år på grund av Covid-19

3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Utifrån kommunens årligen återkommande elevenkät kan vi se att Trivseln i skolan är hög, och eleverna upplever att vi är bra på att ta tag i och förhindra kränkningar och/eller diskriminering. Målet är dock att ingen elev ska känna sig utsatt.

Vi kan se att antalet tillbuds och kränkingsanmälningar är ungefär detsamma, men att nät-kränkningar har ökat, skadegörelse och våldsincidenter har tillkommit som resulterat i polis och socialtjänstanmälningar.

När vi ser över föregående års plan kan vi se att vi genomfört samtliga främjande insatser utom värdegrundsdag för eleverna.

Från årets utvecklingssamtal har det framkommit att elever och vårdnadshavare upplever skolmiljön tryggare och lugnare nu.

Både elever och vuxna upplever att skolans ordningsregler inte alltid efterföljs.

Utifrån elevenkäten kan vi se att de flesta elever anser sig vara respekterade, men flickor i två årskurser samt pojkar i en årskurs har en lägre skattning.

Pojkar i en årskurs anser sig inte ha/få samma förutsättningar som flickorna.

3.2 Årets plan

Årets plan ska senast utvärderas 2022 -10- 10

Planen kommer att utvärderas genom diskussioner och analyser i arbetslagen, på APT, i medarbetarsamtal, i utvecklingssamtal, i elevhälsoteamet, på elevråd, föräldramöten och föräldraråd.

I vissa fall via enkät.

En kommunövergripande trivselenkät genomförs i början av VT-22.

Eleverna utvärderar i slutet av vt-22 och ht-21, det vill säga varje termin.

I samband med läsårets slut kommer hela personalen att gå igenom och utvärdera höst-
vårterminens arbete och insatser.

Vi räknar antalet tillbudsrapporter och anmälningar om kränkande behandling för att se om
dessa blir färre.

Tillbudsrapporteringen är numera digitaliserad vilket bör underlätta att se trender.

Ansvarig för att årets plan utvärderas:

Cecilia Haage Lönn, rektor

4 Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

* Regelbundna planerade samtal med mentorselever, föräldrar, elevråd, klassråd, elevskyddsombud, elevhälsoteam och föräldraråd.

* Enkäter som alla elever i samtliga klasser/stadier svara på.

* Vi ser över eventuella incidentrapporter och kränkingsärenden för att kunna urskilja mönster vi behöver hitta lösningar och/eller vidta åtgärder för.

* Vi för fortlöpande anteckningar kring händelser och samtal.

* Utvärderingar av insatser och åtgärder görs varje år inför fortsatt arbete med ny plan mot kränkande behandling.

* Uppmärksammar frånvaron.

* Samarbete med Beroendemottagningen och ”Drogfri skola.

* Rastvärdar med synliga västar är schemalagda och vistas ute bland eleverna och regelbundet kartlägger riskmiljöer där elever kan utsättas för kränkningar.

* Trygghetsvandring/trygghetssamtal angående skolans inom-/utomhus miljö

* Vuxna finns i korridorer /uppehållsrum och i anslutning till lektionssalar under raster

* Rastaktiviteter ledda av personal (F-6)

* Rastbod på skolgården där elever kan låna redskap och leksaker under vissa raster.

4.2 Områden som berörs av kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen

* Studiedagar

* konferenser

* lagmöten

* skydds rond

* värdegrundsdag

* APT

* Medarbetarsamtal

4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

- * Klassråd/ mentorstid
- * Elevråd
- * Skyddsrondd där skolans elevskyddsombud deltar
- * Samtal med Elevskyddsombuden
- * Enkäter
- * Utvecklingssamtal

4.5 Resultat

- * Det finns elever som har en nedsättande jargong och uttrycker rasistiska åsikter.
- * Toaletterna upplevs som lyhörda.
- * Vi kan se att en del elever har ett grovt språkbruk ofta med sexuella anspelningar.
- * Språkbruket bland de yngre eleverna har blivit bättre, men inte bland de äldre.
- * Det finns elever som upplever att respekten för andra inte är tillräcklig.

4.6 Analys

Vi behöver arbeta med respekten för andra:

- hur vi är mot varandra
- språkbruk
- sexuella anspelningar
- rasistiska åsikter

Insatser:

För att trygga upp och medvetandegöra eleverna om konflikt, kränkning, språkbruk och/eller mobbing har vi ett kontinuerligt grundläggande värdegrundsarbete och olika fora där detta tas upp. t.ex. klassråd, elevråd etc.

Vi har gemensamma aktivitetsdagar för hela skolan t.ex. Aktivitetsdag där de olika åldrarna arbetar tillsammans. Värdegrundsarbetet genomsyrar all undervisning.

Vi utbildar Elevskyddsombud som aktivt deltar i skyddsronder, trygghetsvandringar/trygghetssamtal.

Mentor/ klassföreståndare träffar sin klass varje måndag morgon för att diskutera vad som är på gång i klassen, klassrumsklimat och andra värdegrundsfrågor.

Främja en positiv "vi -känsla" för samtliga elever i Kilafors skola. Detta gör vi genom att ha:

- ☒ Storsjung F-1
- ☒ Profil/elevens val åk 1-5 och åk 9
- ☒ Allaktivitetsdag F-9

- ☒ Öppet hus F-9 (utgår under HT 2020 på grund av Covid-19)
- ☒ Äldre elever leder aktiviteter för yngre elever
- ☒ Temalektioner över årskurserna
- ☒ Lekvärdar under rast
- ☒ Multiarena på skolgården
- ☒ Uppehållsrum för högstadiets elever som är bemannat av vuxen under rasterna.

5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser

5.1 Kommande utvecklingsinsatser

5.1.1 Normer och värden

Elevråd: skolan har två elevråd: F-6 och 7-9 som träffas 1 ggr/månad. Där diskuteras gemensamma regler, förhållningssätt och hur eleverna vill att skolan ska vara för att alla ska trivas och må bra. Stort som smått. Elevrådet är också ett "bollplank" till rektor.

Skolan arbetar aktivt med att ta fram gemensamma ordningsregler via medarbetare i arbetslagen, med eleverna och via föräldraråd. Det fungerar bra.

Alla högstadielklasser har ett skyddsombud som varje läsår har utbildningsdagar 1-2 ggr/läsår. Efter genomförd utbildning får eleverna ett intyg på genomförd kurs. Skyddsombuden deltar i skolans skyddsronder, träffar lärarnas skyddsombud, och är med och sammanställer skolans behov utifrån elevperspektivet på miljön. Kurator och rektor träffar skyddsombuden och diskuterar "trygghet".

På vår skola har varje klass en gemensam tid på måndagsmorgon då de träffar mentor/klassföreståndare. På den tiden arbetar klassen med värdegrundsfrågor, viss information, genomgång av veckans aktiviteter och har klassråd. Vi ser att detta arbete prioriteras olika i olika grupper/klasser.

Fritidsråd har påbörjat nya rutiner, men syftet är att eleverna som går på fritids ska få möjlighet att påverka sin fritidstid.

Utifrån diskrimineringsgrunderna i skolans Plan mot kränkande behandling har vi rutiner som vi följer. Vid varje läsårs start går vi igenom dessa med samtliga medarbetare på skolan. Vi arbetar i verktyget Stella som är ett nytt system och upplevs ibland vara svårt att fylla i och följa upp.

Förebyggande arbete

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Det skall inte förekomma kränkningar och mobbing på skolan.

Åtgärd

- * Mobilfritt under lektionstid för högstadiet och för åk 1-6 hela dagen.
- * Klassråd inför varje elevråd
- * Elevrådsmöten 1g/mån
- * Elevskyddsombud 1 g/termin kartlägger och åtgärdar den fysiska och psykosociala arbetsmiljön
- * Elevhälsomöten 1g/veckan

- * Trivselregler finns uppsatta och är väl synliga för alla
- * Regler och normer ska vara väl förankrade och kända på skolan för elever, föräldrar och personal
- * Skolmat- alla elever som på grund av allergi eller religion har behov av specialkost får det.
- * Skolresor, raster och fritidsaktiviteter – vi planerar dessa så att alla elever kan delta.
- * Våra rastvärdar är ute på rasten med synliga västar.
- * *Det finns organiserade rastaktiviteter som man kan delta i på de flesta av F-6:s raster.*
- * Alla säger till när vi hör eller ser någon kränkning, nolltolerans gäller!
- * Alltid och omgående ta bort och dokumentera när klotter upptäcks.

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutdatum	Ansvarig	Typ av åtgärd
Att alla elever ska delta i Idrott och Hälsa lektionerna	Öka närvaro på Idrott & Hälsa lektioner	2022-06-20	Cecilia Haage Lönn	Främjande & förebyggande åtgärd
Skolansval -tid med Klassföreståndare/mentor	Värdegrundsarbete	2022-06-17		
	klassråd	2022-06-17		
	Att bemöta elever i varierande svårigheter med en tillgänglig undervisning för alla	2022-06-17		
Stella	Genomgång för alla hur vi ska skriva i Stella	2022-06-17		
	Uppföljning på EHT	2022-06-17		
Studiero	Vi arbetar gemensamt med skolans ordningsregler	2022-06-17		
	Studiero på lektionerna	2022-06-17		
	Att bemöta elever i varierande svårigheter med en tillgänglig undervisning för alla.	2022-06-17		

6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier

Enligt Skollagen ska personalen **anmäla** till rektorn om de får veta att barn/elev känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan. Uppgifterna som anmäls ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på förskola/skola får veta att en elev känt sig kränkt. Med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

6.1 Barn, elever och vårdnadshavare

Elev och/eller vårdnadshavare kontaktar personal på skolan och berättar om vad som hänt. Sen följer personalen skolans rutiner.

6.2 Personal anmäler kränkning

Personalen anmäler händelsen snarast (helst samma dag) i Stella. Rektor och huvudman får då meddelande om att anmälan gjorts.

6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra

6.3.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- samtala med den i personalen som har utsatt barnet eller eleven för kränkande behandling
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en assistent eller en resursperson för den eller de som kränker
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser med hjälp av kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

6.3.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomförs nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.3.4 Dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer generella insatser.

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning

6.4.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskilt kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om personal har utsatt ett barn eller en elev för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska närmsta chef besluta om åtgärder mot denne. Beslut om arbetsrättsliga åtgärder ska alltid konsulteras med HR-avdelningen. I sådana ärenden ska skolchef informeras.

6.4.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.4.4 Viktigt att dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

7 Begrepp

7.1 Diskriminering

Diskriminering är när förskola/skola på osakliga grunder behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

7.2 Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

7.3 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan förskola/skola indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

8 Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

8.1 Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

8.2 Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

8.3 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens/elevernas lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

9 Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

10 Diskrimineringsgrunder

10.1 Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hänglar med vem som helst (sexuella trakasserier)

10.2 Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. (trakasserier)

10.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. (diskriminering)

10.4 Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. (diskriminering)

10.5 Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]
- Patrik som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta stilla. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!". (diskriminering och trakasserier)

10.6 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller hetero-

sexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. (trakasserier)
- På skolan anordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. (diskriminering)

10.7 Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men det fortsätter i alla fall. (trakasserier)